

Litteratur

THEDE PALM:

Europas säkerhet

Kommendör Helge Wulffs bok "Europas framtida säkerhet" (Allmänna Förlaget) har med rätta fått mycket erkännande. Den ger en utmärkt översikt över det militärpolitiska läget. Det är lätt att i den finna vad SALT-förhandlingar och sådant innebär och vad man kan vänta sig av dem. Wulff har bl a tjänstgjort som militär expert i Sveriges delegation vid den europeiska säkerhetskonferensen, och han vet vad han talar om. Dessutom har hans bok den inte obetydliga förtjänsten att den är skriven på ett begripligt sätt. Han har undvikit det egendomliga specialspråk, medelst vilket en del säkerhetspolitiska skribenter framför sina, som man får tro, värdefulla tankar.

På någon punkt kan Wulff sägas ha blivit lätt miljöskadad genom sitt umgänge med diplomater vid nedrustningskonferenser. Inte bara söker han hålla en strikt objektiv attityd åt alla håll, vilket kan vara rekommendabelt, men han undviker också alla hårda ställningstaganden. Ett exempel: USA lade vid ett tillfälle fram ett förslag inom Nato om en multilateral kärnvapenstyrka. Förslaget mötte motstånd och föll. Inom Warszawapakten uppstod inga liknande problem, "sannolikt beroende på svårigheterna för de östeuropeiska staterna att hävda en egen linje gentemot Sovjetunionen." Som understatement är detta perfekt.

Men det finns ännu vackrare exempel. I maj 1973 ingicks det rysk-amerikanska avtalet att ingetdera landet skall börja ett kärnvapenkrig. Man må ha vilka åsikter man vill om ett sådant avtals värde, menar Wulff, "men i detta fall skulle ett ryskt avtalsbrott väcka mycket stor uppmärksamhet (sic!) och leda till allvarliga komplikationer både i samarbete med Väst och med tredje världen." Förvisso: även den mest förströdde iakttagare skulle uppmärksamma ett kärnvapenangrepp.

Till, kan man förmoda, stor glädje för strategerna i försvarsdepartementet söker Wulff också visa att styrkeförhållandena i Central-europa inte är så ojämna — till Natos nackdel — som en del siffror tycks tyda på.

Visserligen har Nato som mest ca 25 divisioner och 5 200 stridsvagnar (med lika många i reserv) och Warszawapakten 58 divisioner och 12 500 stridsvagnar (hur många i reserv finns inte omnämnt). Men WP-divisionerna är mindre, påpekar Wulff, och över-skottet i manskap på deras sida blir bara ca 100 000 man. Hur stridsvärdet är om man jämför divisionerna framgår inte. Vidare räknar Wulff in två amerikanska divisioner i USA som "snabbt" kan föras tillbaka till Europa. Men den snabbheten kan verkligen diskuteras, och otvivelaktigt är det något helt annat att, trots eventuella löften, i Washington fatta beslut om att flygtransportera divisioner till ett europeiskt krig än att från Moskva fylla på sina 58 divisioner och att utnyttja kanske något 40-tal sådana som finns i reserv.

Utan ett flertal sådana reservationer och överväganden blir tyvärr en enkel tabell eller karta missvisande. Därtill kommer att det knappast finns anledning att diskutera ett brett upplagt angrepp från någondera sidan tvärs över Europa. Annorlunda är det på flyglarna av den fronten. De flesta bedömare anser väl att risken för en aktion mot Jugoslavien tyvärr ligger inom möjligheternas gränser. Vart en sådan kan leda vet man inte. Wulff säger ingenting klart ut i frågan, men han behandlar Jugoslavien i ett av sina sk konfliktscaenarier, d v s till framtiden förlagda serier av händelser, som skulle kunna utmynna i ett krig. Sådana scenarier kommer nog i allmänhet bättre till sin rätt i undervisning, där de hela tiden kan kommenteras, än i böcker där författaren måste reservera sig för vad han själv skriver. Att Rumänien i ett visst läge skulle vägra att släppa igenom sovjetiska trupper på väg till Jugoslavien kan man naturligtvis framföra som ett diskussionsunderlag; att det rör sig om en realistisk möjlighet vill Wulff naturligtvis inte påstå.

Vad man här liksom i andra fall skulle velat få reda på är något som författaren bara omnämner men inte tar ställning till, nämli-

gen vad han anser om betydelsen av Bresjnevdoktrinen. Det är ju med utgångspunkt från denna som ett ingripande i Jugoslavien alls skulle kunna motiveras. Om en ny jugoslavisk regering skulle vilja överge — eller påstås stå i begrepp att överge — kommunismen, har enligt doktrinen övriga kommunistiska stater inte bara rätt utan skyldighet att komma den beträngda kommunismen till hjälp. Om inte denna doktrin fanns och om hotet att den skall tillämpas inte var så fruktansvärt reellt, skulle vi i dag säkerligen ha ett annat Europa att skriva om än det vi har. Tjeckoslovakien höll på att förverkliga ett visst mått av frihet, ungefär lika stort som Jugoslavien åtnjöt under Tito, men återfördes som bekant till den kommunistiska ordningen av den sovjetiska armén.

Att Sovjetunionen som stat skulle vara ute för att erövra Europa vill väl ingen påstå,

och dess närvaro vid säkerhetskonferenser tyder tvärtom på en vilja till fredlig utveckling. Men kommunismen låter som bekant inte hindra sig av gränser. När Chrustjov talade om fredlig samexistens sade han rent ut att freden inte fick lägga hinder i vägen för en ideologisk erövring. Bresjnevdoktrinen drar ut konsekvenserna av just detta. Säkerhetsförhandlingar och handel och ekonomisk hjälp är helt riktiga ting, men kommer kommunismen i kläm får allt annat vika.

Helge Wulffs bok kom ut medan president Nixons inflytande var på nedgående men innan ryssarna visat vilket avseende de tänkte fästa härvid. En ny upplaga, som man får hoppas en dag behövs, lär nog få omskrivas med hänsyn till förhållandet mellan Sovjetunionen och USA; utvecklingen kan gå fortare än man tror.